

**ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ
ЗАСОБАМИ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ
(НА ПРИКЛАДІ СТВОРЕННЯ Й ФУНКЦІОНУВАННЯ
МОЛОДІЖНОЇ ПЛАТФОРМИ «СПЕКТР»)**

О.М. Воеділова

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцентка кафедри педагогіки, психології та методики фізичного виховання
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

О.Л. Дженджеро

кандидат педагогічних наук, доцент, доцентка кафедри мов
і методики їх викладання
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

А.О. Кузніцина

магістрантка 1М1-ПА групи тренерського факультету
Національного університету фізичного виховання і спорту України

Стрімкі темпи розвитку суспільства висувають перед педагогами нові вимоги щодо формування умінь, навичок і якостей майбутнього в молодого покоління. Найчастіше звертається увага на формування так званих 4К компетентностей (креативність, критичність, колаборація, комунікація), а також лідерських якостей. Водночас сучасні педагоги здебільшого є вчителями-менеджерами: управляють шкільними процесами, організують дітей у класно-урочній системі та ін. Тому в минулому й підготовка вчителів була організована, як пошук відповідей на питання «Чого навчати? Що саме «вкласти» в голови? «Кого організувати?»

Освіта ж майбутнього, яке вже настало, потребує вчителя-лідера, який не управляє, а надихає і веде за собою. Педагог-лідер створює нове, є візіонером і натхненником. Наразі набуває популярності лідерство ідеї – здатність мотивувати людей, щоб

вони могли зробити стрибок у краще майбутнє. А це вже зовсім інші питання: «Куди вести? Навіщо?». «Освіті потрібно лідерство ідеї, – вважав Дж.Коттер, «...педагоги, які шукатимуть можливості й запускатимуть нові проекти» [2].

Водночас засвідченим фактом є недостатній рівень розвитку soft skills та лідерських якостей у шкільних учителів і педагогів освітньої галузі. Окрім того, аналіз наявних навчальних планів та програм підготовки майбутніх педагогів дає підстави стверджувати, що формуванню й розвитку навичок вищезазначених компетентностей приділяється недостатньо уваги або не приділяється зовсім. Тому виникає протиріччя між наявною системою підготовки майбутніх педагогів та вимогами суспільства до них.

Цінними в контексті нашого дослідження є висновки коуча й оратора, американського фахівця в галузі лідерства Дж. К. Максвелла про те, що виховання лідерів потребує, перш за все, поетапного створення культури лідерства: просування лідерства (визначити й змодельовати гарне лідерство) – навчання лідерства (тренувати лідерів регулярно, часто й ретельно) – практикування лідерства (допомагати молодим лідерам планувати й виконувати, зазнавати поразки й досягати успіху) – тренування лідерства (переглядати показники лідерів і коригувати їхні помилки) – винагородження лідерства (помічати й «святкувати» навіть маленькі перемоги) [3, с. 233-234].

Не менш важливими в розвитку лідерства серед майбутніх учителів вважаємо створення сприятливих умов:

- Децентралізація (практика делегування ініціатив, рішень; відповідальність поширюється на всіх).

- Терпимість до помилок (рух уперед неможливий без помилок, тому запровадження політики довіри і впевненості в сили молодих лідерів, підкріпленої навчанням).

– Далекоглядність (довгостроковий результат важливіший за короткостроковий).

– Спільна робота (належність до єдиної команди сприятиме появі лідерів).

– Велика рівність (лідери з'являються і розвиваються там, де панує усунення зовнішніх ознак статусу, усвідомлення всіх рівними й цінними для організації) [1].

Одним зі шляхів подолання наявних протиріч в освіті й урахування чинників розвитку лідерства вбачаємо у впровадженні форм та засобів неформальної освіти в систему підготовки фахівців освітньої галузі з метою розвитку формування лідерських якостей і розвитку «soft skills» у майбутніх педагогів [5].

Використання засобів неформальної освіти ґрунтується на трьох важливих засадах:

1. «Вчитися в дії» — отримання різних умінь під час практичної діяльності. Цей принцип реалізується на практиці в першу чергу через велику кількість практичних вправ та обов'язкове опрацювання теоретичного матеріалу на практичному ґрунті (наприклад, через роботу в малих групах чи рольових іграх).

2. «Вчитися взаємодіяти» — цей принцип передбачає навчання в команді та спонукання до співпраці з оточенням. У галузі неформальної освіти важливо пам'ятати, що люди найбільш ефективно навчаються в групах й один від одного та використовувати роботу в малих групах на будь-якому тренінгу, що дає великий простір для горизонтального навчання всередині групи.

3. «Вчитися вчитися» — отримання навичок пошуку та обробки інформації, а також умінь аналізувати власний досвід та отримувати з нього «живі» знання [4].

Представляємо кейс створення осередку неформальної освіти «СПЕКТР» на базі факультету фізичного виховання Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шев-

чення з метою формування студентів-лідерів, ініціаторів молодіжного руху та підвищення якості освіти.

У роботі з майбутніми лідерами ми дотримувалися такої послідовності розвитку лідерських якостей:

Крок 1. Я роблю це (компетентність).

Крок 2. Я роблю це, і ви зі мною (демонстрація).

Крок 3. Ви робите це, і я з вами (тренування).

Крок 4. Ви робите це (наділення повноваженнями).

Крок 5. Ви робите, і хтось із вами (репродукція) [3, с. 221].

Авторська програма формування студентів-лідерів містила такі етапи:

- просвітницька робота зі студентами щодо лідерства в освіті;

- діагностика здібностей та особливостей особистості студентів;

- ознайомлення з досвідом та показ прикладів лідерства викладачів;

- вибір менторів для майбутніх лідерів;

- надання менторської підтримки здобувачам;

- пошук грантових програм для участі активних студентів у заходах з неформальної освіти;

- стимулювання, допомога у виборі та поданні заявок до участі студентів у проєктах з неформальної освіти (формування лідерів);

- залучення студентів до просвітницької діяльності та освітніх проєктів як волонтерів, спікерів, співорганізаторів;

- менторський супровід під час розроблення та впровадження авторських студентських проєктів;

- популяризація ідей студентів.

Програма формування лідерських якостей у майбутніх учителів засобами неформальної освіти передбачає врахування до-

сягнень у межах формальної освіти та використання таких форм неформальної освіти, як навчання on-line; професійні стажування; громадянська освіта; професійно-особистісні форми навчання. У програмі передбачено, що всі форми гармонійно поєднуються, доповнюють одна одну та спрямовані на формування різних навичок та вмінь студентів. У процес вивчення деяких навчальних предметів, зокрема «Педагогічна майстерність», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Педагогіка», «Мистецтво успішної комунікації студента», «Медіаграмотність», «Проектна діяльність в освіті», були включені інструменти неформальної освіти, що гармонійно доповнювали робочі програми дисциплін (прийоми тренінгів, фасилітації, модерації, групова робота, творчі завдання, проектна діяльність, пошук креативних рішень та інші).

Необхідними складниками у формуванні лідерських якостей майбутніх педагогів вважаємо використання таких тематичних напрямів та інструментів неформальної освіти:

1. «Шлях до творчості». Тренінг, під час якого формується власний шлях до творчості через певні вправи та методики.

2. «Бар'єри креативності». Тренінг з розвитку креативного мислення для вирішення кейсів реалізації ідей лідерів.

3. «Я – унікальна і неповторна особистість». Тренінг з усвідомлення, що людина є неповторною і важливою; для підвищення самооцінки здобувачів, визначення лідерських якостей.

4. «Сучасні технології саморегуляції особистості». Інтенсив з самопізнання; розуміння причин раптових змін емоційних станів; вирішення внутрішньо особистісних та міжособистісних конфліктів; усунення недовіри в стосунках; зняття емоційної напруги та вигорання; виявлення психосоматичних проблем та ін.

5. «Я крокую до майстерності». Воркшоп з активізації творчого потенціалу лідерів: вчити діяти та спілкуватися, стимулювати

бажання підвищувати свій професійний рівень; корекція хибних очікувань і типових ілюзій; підвищення самооцінки та впевненості у собі та у своїх знаннях; добір оптимальної стратегії діяльності.

6. «Дозволь собі бути щасливим». Тренінг, що спрямований на розвиток у лідерів уміння короткої самопрезентації. Мета — сприяти формуванню позитивної самооцінки й усвідомленню унікальності особистості кожної людини; формувати вміння працювати в команді; розвивати рефлексивні навички.

7. «Я – лідер». Тренінг для розвитку лідерських якостей, ораторського мистецтва, переконування людей, роботи з колективами; вміння вільно почуватися перед аудиторією, слухати інших, викладати власну точку зору, опираючись на чіткі факти й досвід.

8. «Як розвинути креативність і зруйнувати коробку — обмежувач творчості?». Тренінг, що допомагає звільнитись від певних «рамек» у своєму житті та діяльності.

9. «Мотивація – джерело успіху». Тренінг про вміння мотивувати та стимулювати себе й учнів до занять фізичними вправами та саморозвитку.

10. «Move your brain». Лекція про те, як прокачати свій мозок та використовувати власні ресурси.

11. «Креативні рішення лідера». Тренінг спрямований на виявлення лідерських якостей, пошук шляхів налагодження комунікації лідера та команди, розробка креативних рішень лідера у процесі вирішення різних ситуацій.

12. «Скільки коштує ідея та як її «продати». Дискусія про продукування, просування та підтримку ідей лідерів.

13. «Як стати мрією роботодавця?». Тренінг про особистісні якості людини, лідерські задатки, типи інтелекту й soft skills, які роблять молодих фахівців конкурентоспроможними на ринку праці.

14. «Молодіжні можливості XXI ст.». Тренінг спрямований на демонстрацію можливостей для реалізації ідей лідерів, популяризацію студентської мобільності.

В організації неформальної освіти, спрямованої на розвиток лідерських якостей студентів, ми взяли до уваги швидкі темпи зростання актуальності написання молодіжних проєктів. Державна політика також орієнтована на підтримку та створення умов, необхідних для впровадження молодіжних ініціатив.

Пошук ідеї створення проєкту молодіжної платформи «СПЕКТР», як осередку неформальної освіти, почався на шляху усвідомлення необхідності активізації студентської молоді.

«СПЕКТР» (Студентська Платформа Експертів з Комунікацій, Творчості, Релаксу) — форма добровільного об'єднання молоді для саморозвитку та спільного проведення освітніх заходів.

Інформаційний простір заповнений пропозиціями для студентів щодо участі в заходах неформальної освіти. Аби зорієнтуватися в них, слід чітко ставити цілі та завдання й обирати ті, що допоможуть найбільш ефективно їх вирішувати.

Серед великої кількості пропозицій узяти участь та заповнити анкету учасника форуму, тренінгів та лекцій з неформальної освіти, ми почали з власного міста. Волонтерська участь у міжнародному Фестивалі європейських освітніх практик «EduFest» стала поштовхом на шляху створення власного проєкту та прояву лідерських якостей студентів. Відвідування тренінгів, спілкування з умотивованими та зарядженими на розвиток та зміни освітян утвердили в думці, що залучення студентів до активного руху має сприяти активізації їх дій щодо саморозвитку.

Для побудови гіпотетичної моделі студентського руху було здійснено пошук можливостей для аналізу та запозичення досвіду організації, що впродовж тривалого часу займаються проєктною роботою та популяризацією руху неформальної освіти.

Першим та найвагомішим проектом, у якому взяли участь майбутні лідери, стала програма розвитку лідерських компетенцій «Student action» від British Council. Умовою відбору на цю програму було написання есе на тему «Ініціатива, яку я хочу впровадити у своєму університеті». Розмірковуючи над ідеєю, яка мала б лягти в основу твору, ми керувалися бажанням стати учасником програми та ознайомитися з неформальною освітою зсередини. Проте під час пошуку тем ми почали занурюватися в глибинні потреби нашого університету, потреби в неформальній освіті студентів та в можливості та форми реалізації цієї ідеї. Ми зрозуміли, що бажання зануритися в новий для нас світ стало вже метою, тим самим проектом, реалізація якого відбудеться попри всі результати відбору.

Участь у проекті «Student action» від British Council уможливила занурення у світ, де кожний спікер вправно володіє інформацією та майстерно ділиться нею. Тренінги з тематики проектного менеджменту, фандрейзингу, тимблдингу та засобів поширення інформації дали теоретичне та практичне підґрунтя для уточнення ідеї авторського проекту.

Ідея створення молодіжної платформи «СПЕКТР» полягала у створенні студентського середовища на базі університету, де студенти та викладачі змогли б неформально спілкуватися між собою, створювати й розробляти проекти, розвиватися та самовдосконалюватися.

Проаналізувавши тенденції розвитку можливостей сучасної молоді, ми виявили потребу у формуванні платформи для всієї молоді міста, поширюючи заходи та продовжуючи її діяльність на теренах усієї України.

Важливим висновком було усвідомлення того, що суть проекту, який ми створюємо, полягає в більшому, аніж просто територія для відпочинку та самостійної діяльності студента. Ідея

походить саме від проблеми, яку слід вирішити та досягти поставлених цілей. Проблемою був брак студентів-лідерів, низька активність студентів у формуванні освітнього середовища, брак спільних ідей, потреба у знаннях, що дає неформальна освіта, відсутність руху, що об'єднував би молодь та активізував її діяльність.

Розроблений проєкт створення платформи молодіжного руху «СПЕКТР» є одним з прикладів того, яким чином це можна реалізувати у своєму місті/університеті/школі (рис. 1).

Рис.1. Схема етапів розробки проєкту створення молодіжної платформи «СПЕКТР»

Для визначення концептуальних положень створення та діяльності платформи ми прагнули поглибити знання та навички в галузі неформальної освіти, розширити межі потреб та нако-

пичити знання, щоб ділитися ними з молоддю. Задля досягнення поставлених цілей було проаналізовано закономірності організації та проведення різноманітних заходів неформальної освіти: обмінів, фестивалів, форумів, тренінгів, воркшопів та інших.

Під час розроблення схеми поступових кроків у створенні платформи ми керувалися такими принципами:

1. Принцип студентоцентризму, що базується на засадах гармонійного розвитку особистості (ураховування перш за все потреб студента як головного споживача освітніх послуг).

2. Принцип неформальної освіти, що враховується в діяльності платформи її основними засадами: вчитися в дії, вчитися взаємодіяти та вчитися вчитися. Реалізації їх відбуватиметься через сучасні форми викладання та передбачає заняття в сучасних комфортних умовах (конференц-залах, коворкінгах, хабах та ін.).

3. Принцип навчання протягом життя є наскрізним у діяльності нашої платформи. Кожна людина впродовж свого життя має право здобувати освіту. Неперервна освіта — це сукупність засобів, способів і форм здобуття, поглиблення й розширення загальної освіти, професійної компетентності, культури, виховання, громадянської і моральної зрілості. Для кожної людини неперервна освіта є процесом формування й задоволення її пізнавальних запитів та духовних потреб, розвитку задатків та здібностей у мережі навчальних закладів різних форм власності чи шляхом самоосвіти [6, с. 1].

4. Принцип публічності результатів навчання (активна популяризація результатів навчання через соціальні мережі, телебачення та інші ефективні канали спілкування молоді).

5. Принцип урахування вікових особливостей, зокрема бралися до уваги особливості покоління X згідно з теорією поколінь (Нейл Хоув, Вільям Штраус).

Для запуску роботи платформи та підтримки ідей студентів-лідерів було передбачено проведення таких форм організації неформальної освіти: форум мотиваційних тренінгів (охоплення — 100 учасників); 2 воркшопи (50 учасників); перегляд та обговорення кінофільмів (30 учасників); тренінги з окремих тем (80 учасників).

Після розроблення концепції створення молодіжної платформи «СПЕКТР» розпочався перший етап її реалізації, що полягав у проведенні Всеукраїнського молодіжного форуму «Змінюй-Ся» (рис. 2). Метою цього заходу було передання повноважень організації та проведення заходу студентам-лідерам; популяризація та ознайомлення молоді з концепцією та метою роботи платформи. Ідеєю форуму було впровадження у місті одноденної серії мотиваційних тренінгів та лекцій з тематики неформальної освіти, який зібрав би молодь з різних регіонів України.

Рис. 2. Маршрут реалізації підготовчої частини молодіжного форуму «ЗмінюйСя»

Ідея проведення форуму у вигляді серії мотиваційних тренінгів та лекцій прийшла поступово. Розуміючи те, що сучасні заходи мають дуже різноманітні форми, ми дійшли висновку, що одноденний форум з можливістю прослухати кожного зі спікерів, а не обираючи окремих блоків, буде доречним. Тривалість тренінгів та лекцій – 45 хвилин.

Під час вибору форм організації форуму й відбору тем тренінгів та лекцій ми керувалися сучасними актуальними потребами й запитом молоді. У результаті аналізу анкет учасників було обрано такі актуальні напрями роботи форуму: молодіжні можливості для самоосвіти та розвитку, діяльність студентів у сфері розроблення проєктів; лідерство як необхідна якість особистості для формування проактивної життєвої позиції; формування навичок створення та просування ідей; усвідомлення власної конкурентоспроможності молодих спеціалістів на ринку праці; уміння максимально використовувати інтелектуальні можливості.

З огляду на відібрані тематичні напрями заходу було запрошено компетентних спікерів та тренерів, які мали досвід роботи з молоддю в межах формальної та неформальної освіти.

Розроблена програма форуму була обумовлена кількістю учасників (120 осіб) та враховувала ефективність подання матеріалу й застосування відповідних засобів, методів та форм організації навчання. Учасники були поділені на 2 групи, щоб кожна з них прослухала весь курс, а спікери мали змогу комфортного проведення занять (лекцій, тренінгів, воркшопів). Усі тренери погодилися проводити їх двічі для кожної з груп, адже так зручніше для обох сторін.

На етапі підготовки форуму було створено анкети учасників у вигляді гугл- форми, у яку вони вносили дані про себе та їх очікування від участі в заході. Ґрунтовний аналіз анкет допоміг відібрати вмотивованих учасників.

Анонсування та реклама події відбувалася на інформаційних ресурсах, зокрема в інстаграмі, фейсбуці, телеграм-каналі, тобто найбільш популярних та доступних для сучасної молоді, де майбутні учасники отримали інформацію про спікерів та теми тренінгів і лекцій.

Для забезпечення публічності інформації, її доступності та наочності за допомогою програмного забезпечення «Canva» було розроблено афіші, рекламні банери, макети для друку на сувенірній продукції (кружки, блокноти, банер, наліпки, бейджі, сертифікати, подяки та футболки), роздаткові матеріали та емблему заходу.

Для забезпечення високого рівня організації заходу були запрошені партнери та спонсори, які погодились підтримати студентський рух та сприяти його розвитку. Це уможливило залучення представників бізнесу до розв'язання проблем освіти, зокрема створення підґрунтя для появи й розвитку молодіжних лідерів.

Під час проведення заходу було враховано особливості покоління X, зокрема те, що важливою для молоді XXI століття є потреба у фото- й відеофіксації участі в певних заходах та поширенні її в соціальних мережах. Для цього була створена тематична фотозона, що сприяло додатковому та опосередкованому впливу на молодь, яка не відвідала захід, розповсюдженню інформації та популяризації молодіжного руху та забезпеченню публічності матеріалів форуму.

Для поширення інформації про захід серед мешканців міста та України було використано телеграм-канали всеукраїнських порталів, які стали інформаційними партнерами форуму. Також відбувся виступ на ранковому телешоу місцевого телебачення, де організатори поділилися інформацією щодо заходу та історії його створення.

Важливою ланкою в організації заходу було залучення студентів- волонтерів – юнаків та дівчат, готових активно приєднуватись до освітнього молодіжного руху, наступного покоління лідерів, які переймали досвід попередників.

Для забезпечення ефективного спілкування учасників заходу та отримання оперативного зворотного зв'язку було створено спеціальний телеграм-канал. Сьогодні це один з розповсюджених інструментів дистанційної роботи з молоддю, яку вони позитивно сприймають та ефективно використовують. За допомогою подібного каналу зв'язку учасники мають можливість познайомитися один з одним, ставити питання, а організатори, у свою чергу, консультувати та допомагати їм з різних питань, що стосуються заходу.

Враховуючи те, що форум був всеукраїнським, необхідним виявилось створення належних умов для організації культурної програми після заходу з метою обміну досвідом і неформального спілкування учасників з інших міст.

Організація та проведення молодіжного форуму «Змінюйся» виявили високий рівень зацікавленості студентської молоді в заходах неформальної освіти (конкурс на участь у заході склав 2 людини на 1 місце). Аналіз форм зворотного зв'язку показав достатню ефективність подібних форм роботи з молоддю, активізацію молодіжних ініціатив та попит молоді у неформальній освіті.

Враховуючи значне підвищення рівня зацікавленості та активізації студентів, за тиждень після форуму було розпочато проведення мережі заходів від молодіжної платформи «СПЕКТР», що активно займається цим і нині. Для оцінки ефективності впровадження проекту «СПЕКТР» на прикладі стартового заходу – молодіжного форуму «Змінюйся», нами були розроблені опитувальники, що спиралися на конкретні теми тренінгів та лекцій

заходу. Анонімне опитування проводилося двічі: перед початком форуму та після завершення курсу тренінгів та лекцій. В анкетуванні взяли участь 117 учасників. Порівнювались результати відповідей молоді до заходу та після, що дало змогу аналізувати результати та зони росту для розвитку молодіжної платформи «СПЕКТР» (табл. 1).

Таблиця 1.

Порівняння показників активності та обізнаності студентів з поняттями неформальної освіти

<i>Показники</i>	<i>Оцінка до форуму, бали</i>	<i>Оцінка після форуму, бали</i>	<i>Зміна показника</i>
Обізнаність з поняттям “Неформальна освіта”	5,6±0,4	9,5±0,7	39%
Обізнаність з поняттям “soft skills”	3,9±0,3	8,8±0,6	49%
Регулярність участі в заходах неформальної освіти	4,8±0,4	4,8±0,4	0%
Мотивації на саморозвиток	7,7±0,5	9,0±0,7	23%
Обізнаність з поняттям “Критичне мислення”	7,4±0,6	9,1±0,8	17%
Розвиток лідерських якостей	6,6±0,5	8,3±0,6	17%
Обізнаність з тенденціями розвитку сучасної освіти	5,9±0,5	8,6±0,5	27%
Комунікабельності	7,6±0,6	9,5±0,6	19%
Вміння самоорганізації	3,1±0,7	6,8±0,2	37%
Використання потенційних можливостей	4,9±0,3	8,0±0,5	31%
Впевненість у власних силах	1,0±0,03	5,4±0,2	44%
Обізнаність у можливостях для розвитку молоді	3,5±0,2	9,8±0,5	64%
Володіння навичками тайменеджменту	4,3±0,3	8,7±0,6	34%

Так, відзначаємо зростання показників розвитку лідерських якостей на 17%. Не менш важливими для формування молодих лідерів є й інші отримані дані: суттєво покращилися показники

уміння самоорганізовуватися – на 37%, упевненість у власних силах – 44%, комунікабельність – 19%, мотивація на саморозвиток – 23%, обізнаність у можливостях для розвитку молоді – 64%.

Аналіз анкет учасників заходів виявив, що з кожним заходом до платформи доєднується принаймні 15% нових учасників. Кількість учасників тренінгів нараховує від 20 до 35 людей. Водночас є 30% студентів, які ще не пропустили жодного заходу, 15% з яких вже працюють над розробленням власних проєктів та мають досвід (після форуму «ЗмінюйСя») участі в інших національних обмінах та тренінгах. Ми вважаємо це позитивною тенденцією, розвитку якої сприяло заснування молодіжної платформи «СПЕКТР» та активізація молодіжного руху в неформальній освіті з метою посилення прагнення до саморозвитку та змін у суспільстві.

Результати теоретичного аналізу дозволяють стверджувати, що в освіті не вистачає педагогів-лідерів, здатних продукувати ідеї та впроваджувати нові проєкти, кінцева мета яких – підвищення якості освіти.

Урахувавши тенденції розвитку можливостей сучасної молоді, ми виявили потребу в існуванні молодіжного осередку, в якому будуть створені сприятливі умови для поетапного формування культури лідерства, зокрема у майбутніх педагогів.

Результатом вирішення наявної проблеми стало створення Студентської Платформи Експертів з Комунікацій, Творчості, Релаксу («СПЕКТР») – форми добровільного об'єднання молоді для саморозвитку та спільного проведення освітніх заходів.

Запуск заходів «СПЕКТР» та впровадження ідей студентів-лідерів сприяли активізації молодіжного руху на факультеті, в університеті та місті, популяризації студентської мобільності, підвищенню зацікавленості здобувачів в організації освітнього процесу, формуванню команди лідерів, здатних продукувати та реалізовувати освітні проєкти.

Активна участь та високий рівень інтересу молоді до діяльності та заходів «СПЕКТР» свідчать про ефективність функціонування подібної платформи. Аналіз отриманих результатів підтвердив, що проведення заходів сприяло підвищенню мотивації молоді та активізації її прагнення до отримання нових знань та змін у собі й суспільстві, прояву їх лідерських якостей. Прослідковується тенденція до підвищення рівня віри у власні сили, особливо щодо створення молодіжних проектів та планів саморозвитку.

Передбачаємо, що популяризація молодіжного руху в галузі неформальної освіти, створення мережі студентських осередків, поетапне формування майбутніх лідерів повинно сприяти підвищенню якості освіти України.

Список використаних джерел

1. Адаир Дж. Эффективная мотивация / Адаир Дж. *Искусство управлять людьми и самим собой*. – Москва: Изд-во Эксмо, 2006. – 656с.
2. Коттер Дж. Ускорение перемен. Как придать вашей организации стратегическую гибкость для успеха в быстро меняющемся мире: пер. с англ. / М.: Издательство «Олимп–Бизнес», 2015. – 256 с.
3. Максвелл Дж.К. 5 рівнів лідерства: пер. з англ. Т. Куріпко / Х.: Вид-во «Ранок»: «Фабула», 2019. – 304 с.
4. Меморандум непрерывного образования Европейского Союза. – URL: http://www.znanie.org/journal/n1_01/neprev_ obraz.html (дата звернення: 20.11.2020).
5. Мухлаева Т.В. Международный опыт неформального образования. *Человек и образование*, 2010. – №4. – С. 158-162.
6. Таланчук П. Навчання протягом життя – серцевина сучасного освітнього процесу / Вища освіта. *Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном*. – URL: <http://vnz.org.ua/statti/7038-navchannja-protiagom-zhyttja-sertsevyna-suchasnogo-osvitnogo-protsesu-petro-talanchuk> (дата звернення: 28.11.2020).